

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

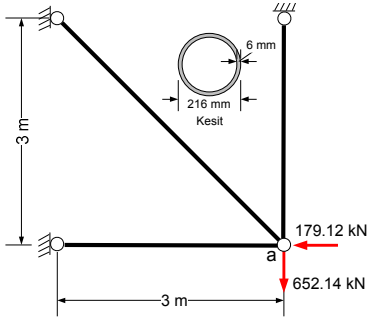

7.1 Düzlem kafes sistem sayısal örneği 1

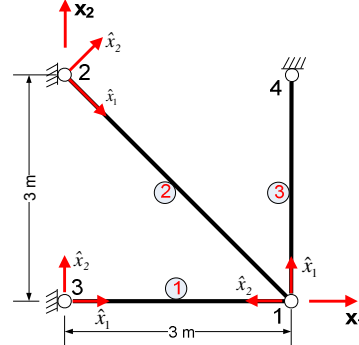
Şekil 7.1 deki kafes sistem elastisite modülü $2.1 \cdot 10^5 \text{ N/mm}^2$ olan çelik borulardan imal edilmiştir. a noktasındaki kuvvetlerinden oluşan:

a) Düğümlerin yer değiştirmelerini b) Reaksiyonları c) Elemanların yerel uç kuvvetlerini d) Elemanların şekil değiştirmelerini e) Elemanların gerilmelerini f) Elemanların yer değiştirme fonksiyonlarını

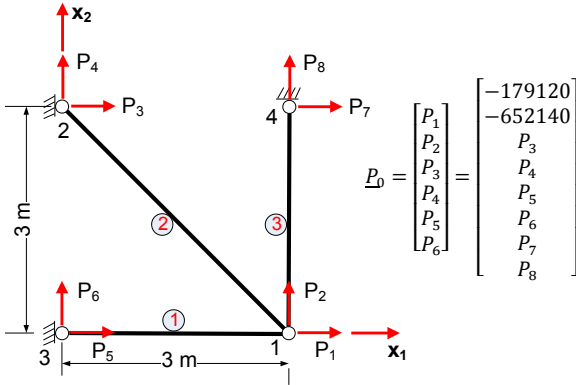
bulunuz. Yer değiştirmiş sistemi çiziniz.

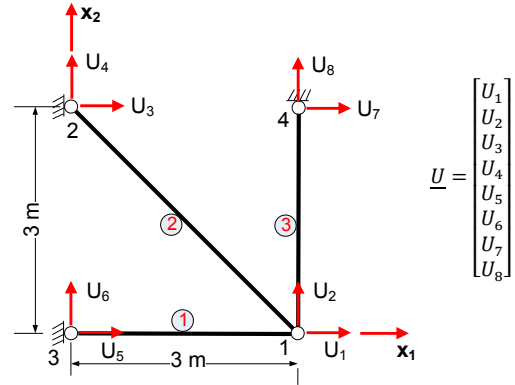
Şekil 7.1: Çözülmesi istenen düzlem kafes sistem

Şekil 7.1a: Numaralandırma ve koordinat sistemi

Şekil 7.1b: Sistem yükleri

Şekil 7.1c: Sistem yer değiştirmeleri

Hesap sırası: Genel ve yerel koordinat sistemleri seçilir, şekil 7.1a. Düğümlere, elemanlara, düğüm kuvvetlerine ve düğüm yer değiştirmelerine numara verilir, şekil 7.1b ve şekil 7.1c. Elemanların k^i genel rijitlik matrisleri kurulur ve bölüm 6.6 de açıklanan yolla sistem rijitlik matrisi K_0 a taşınır. Sistemin $\underline{U}, P_0$ vektörleri dikkate alınarak $K_0 \underline{U} = \underline{P}_0$ denklem sistemi oluşturulur, sınır koşulları 6.4 de açıklandığı gibi işlenir. Denklem sistemi çözülerek sistemin $\underline{U}$ yer değiştirme vektörü hesaplanır. $\underline{U}$ vektörü denklem sisteminde yerine konarak reaksiyonlar bulunur. Elemanların $\underline{u}^i$ genel yer değiştirmeleri belirlenir, $\hat{\underline{u}}^i = \underline{T}^i \underline{u}^i$ bağıntısı yardımıyla yerel yer değiştirmelerine dönüştürülür. Her elemanın yerel $\hat{k}^i$ rijitlik matrisi kurulur, $\hat{k}^i \hat{\underline{u}}^i = \hat{\underline{s}}^i$ bağıntısı kullanılarak yerel kuvvetleri bulunur.

El hesaplarında aşağıdaki eleman bilgilerinin hazırlanması kolaylık sağlar (birimler N ve mm cinsindedir):

Eleman	E	A	i ucu	j ucu	Koordinatlar		Δ_1	Δ_2	L	EA/L	$c_1 = \frac{\Delta_1}{L}$	$c_2 = \frac{\Delta_2}{L}$
					i	j						
1	$2.1 \cdot 10^5$	3958.4	3	1	0, 0	3000, 0	3000	0	3000	2777088	1	0
2	$2.1 \cdot 10^5$	3958.4	2	1	0, 3000	3000, 0	3000	-3000	4242.6	195932.7	0.7071	-0.7071
3	$2.1 \cdot 10^5$	3958.4	1	4	3000, 0	3000, 3000	0	3000	3000	277088	0	1

Elemanların genel rijitlik matrislerinin kurulması, sistem rijitlik matrisine taşınması:

Bak: 5.18 ve Bölüm 6.4

$$\begin{array}{l}
 \underline{k}^1 = 277088 \begin{array}{c} \text{3} \quad \text{1} \\ \begin{bmatrix} 1 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ -1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \\ \text{1} \end{array} \begin{array}{l} 3-3 \rightarrow 3-3 e \\ 3-1 \rightarrow 3-1 e \\ 1-3 \rightarrow 1-3 e \\ 1-1 \rightarrow 1-1 e \end{array} \\
 \\
 \underline{k}^2 = 195932.7 \begin{array}{c} \text{2} \quad \text{1} \\ \begin{bmatrix} 0.5 & -0.5 & -0.5 & 0.5 \\ -0.5 & 0.5 & 0.5 & -0.5 \\ -0.5 & 0.5 & 0.5 & -0.5 \\ 0.5 & -0.5 & -0.5 & 0.5 \end{bmatrix} \\ \text{1} \end{array} \begin{array}{l} 2-2 \rightarrow 2-2 ye \\ 2-1 \rightarrow 2-1 e \\ 1-2 \rightarrow 1-2 ye \\ 1-1 \rightarrow 1-1 e \end{array} \\
 \\
 \underline{k}^3 = 277088 \begin{array}{c} \text{1} \quad \text{4} \\ \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & -1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \\ \text{4} \end{array} \begin{array}{l} 1-1 \rightarrow 1-1 e \\ 1-4 \rightarrow 1-4 e \\ 4-1 \rightarrow 4-1 e \\ 4-4 \rightarrow 4-4 e \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{1} \\ \text{2} \\ \text{3} \\ \text{4} \end{array} \begin{bmatrix} 277088 & 0 & -97966 & 97966 & -277088 & 0 \\ 97966 & -97966 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 0 & 97966 & 277088 & -97966 & 0 & -277088 \\ -97966 & 97966 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 97966 & -97966 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \\ -277088 & 0 & 0 & 0 & 277088 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ -277088 & 0 & 0 & 0 & 0 & 277088 \end{bmatrix}$$

$\underline{K}_0$

Sistem denge denklemleri:

$$\underline{P}_0^T = [-179120 \quad -652140 \quad P_3 \quad P_4 \quad P_5 \quad P_6 \quad P_7 \quad P_8]$$

$$\underline{U}^T = [U_1 \quad U_2 \quad U_3 \quad U_4 \quad U_5 \quad U_6 \quad U_7 \quad U_8]$$

$$\begin{array}{c} \text{1} \\ \text{2} \\ \text{3} \\ \text{4} \end{array} \begin{bmatrix} 375054 & -97966 & -97966 & 97966 & -277088 & 0 & 0 & 0 \\ -97966 & 375054 & 97966 & -97966 & 0 & 0 & 0 & -277088 \\ -97966 & 97966 & 97966 & -97966 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 97966 & -97966 & -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ -277088 & 0 & 0 & 0 & 277088 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -277088 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 277088 \end{bmatrix} = \begin{array}{c} U_1 \\ U_2 \\ U_3 \\ U_4 \\ U_5 \\ U_6 \\ U_7 \\ U_8 \end{array} = \begin{array}{c} -179120 \\ -652140 \\ P_3 \\ P_4 \\ P_5 \\ P_6 \\ P_7 \\ P_8 \end{array}$$

$\underline{K}_0 \quad \underline{U} \quad \underline{P}_0$

(7.1)

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

Sınır koşulları ve işlenmesi: $1 \cdot U_3=0, 1 \cdot U_4=0, 1 \cdot U_5=0, 1 \cdot U_6=0$ Bak: Bölüm 6.4

	1	2	3	4			
1	375054	-97966	0	0	0	0	0
	-97966	375054	0	0	0	0	0
2	0	0	1	0	0	0	0
	0	0	0	1	0	0	0
3	0	0	0	0	1	0	0
	0	0	0	0	0	1	0
4	0	0	0	0	0	0	1
	0	0	0	0	0	0	0
	K				U	P	

U_1
-179120
 h

U_2
-652140
 h

U_3
0
 h

U_4
0
 h

U_5
0
 h

U_6
0
 h

U_7
0
 h

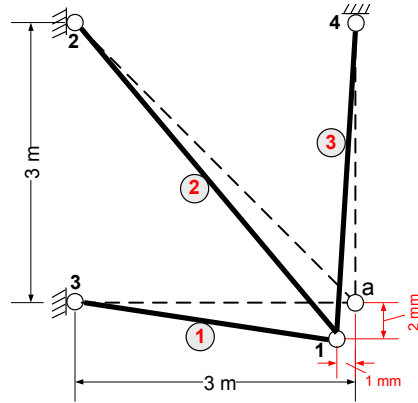
U_8
0
 h

Verilmiş kuvvetler

Sınır koşulları

Denklemin GAUSS ile çözümü sonucu bulunan sistem yer değiştirmeleri:

$$\underline{U} = \begin{bmatrix} -1 \\ -2 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

Şekil 7.1d: Yer değiştirmiş sistem

Denge kontrolü ve reaksiyonlar: $\underline{U}$ sistem yer değiştirme vektörü 7.1 de yerine konarak hesaplanan $\underline{P}_{hesap}$ vektörü hem reaksiyon kuvvetlerini verir hem de çözümün sağlığı hakkında fikir verir.

	1	2	3	4			
1	375054	-97966	-97966	97966	-277088	0	0
	-97966	375054	97966	-97966	0	0	-277088
2	-97966	97966	97966	-97966	0	0	0
	97966	-97966	-97966	97966	0	0	0
3	-277088	0	0	0	277088	0	0
	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	0	0	0	0	0
	0	-277088	0	0	0	0	277088
	K_0				$\underline{U}$	$\underline{P}_{hesap}$	$\underline{P}_{hesap}$

P_1
-179122
 h_{hesap}

P_2
-652142
 h_{hesap}

P_3
-97968
 h_{hesap}

P_4
97968
 h_{hesap}

P_5
277088
 h_{hesap}

P_6
0
 h_{hesap}

P_7
0
 h_{hesap}

P_8
554176
 h_{hesap}

Reaksiyonlar

Newton

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

Hata analizi: El veya bilgisayar ile yapılan hesaplarda sayıların yuvarlanması kaçınılmazdır. Ondalık sayıların her hanesini yazamayız, depolayamayız. Dört işlem sonucu sayılar çok büyüyebilir-küçülebilir, hane kaybı olur. Çözdüğümüz örnek çok küçük olmasına rağmen sayılarda yaptığımız yuvarlamalar nedeniyle çözüm tam doğru olmayacaktır. Bilgisayarda çözülen sistemler genelde çok büyük olduğundan, milyonlarca dört işlem gerekir, durum daha kritiktir. Bir fikir vermesi açısından, bu küçük örnekte, çözümün doğruluğunu irdeleyelim. Bunun için yukarıda tanımlanan $\underline{h}$ ve $\underline{h}_{hesap}$ vektörlerini kullanacağız.

$$\underline{h} = \begin{bmatrix} -179120 \\ -652140 \end{bmatrix}, \underline{h}_{hesap} = \begin{bmatrix} -179122 \\ -652142 \end{bmatrix}, \underline{h}_{hata} = \underline{h} - \underline{h}_{hesap} = \begin{bmatrix} -179120 \\ -652140 \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} -179122 \\ -652142 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 2 \end{bmatrix} \text{ Newton}$$

P_1 kuvvetinin hatası 2 N, hata yüzdesi $2/179120=0,00001$

P_2 kuvvetinin hatası 2 N, hata yüzdesi $2/652140=0,000003$

dır. Hata yüzdelerinin çok küçük olması çözümün doğruluğunun işaretidir. Bir başka hata kontrolü de $\underline{h}$ ve $\underline{h}_{hesap}$ vektörlerinin Öklid normlarının¹ oranı(kondisyon sayısı) ile yapılabilir:

$$\underline{h} \text{ vektörünün Öklid normu: } \|\underline{h}\| = \sqrt{(-179120)^2 + (-652140)^2} = 676291.77$$

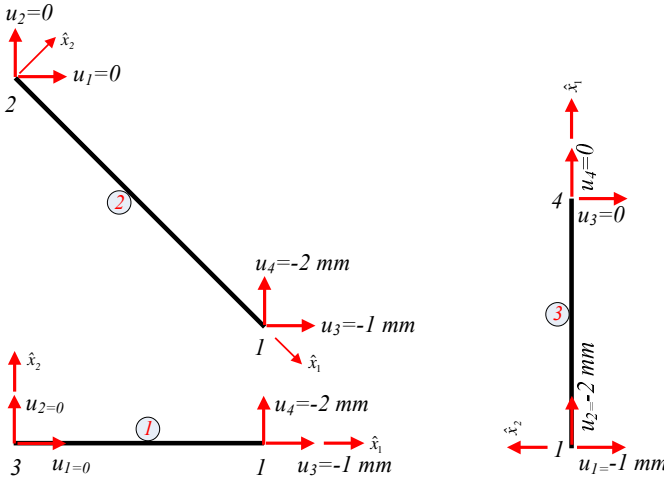
$$\underline{h}_{hesap} \text{ vektörünün Öklid normu: } \|\underline{h}_{hesap}\| = \sqrt{(-179122)^2 + (-652142)^2} = 676294.22$$

Kondisyon sayısı $= \frac{\|\underline{h}\|}{\|\underline{h}_{hesap}\|} = 1$ ise, veya 1 e ne kadar yakın ise o kadar, doğrudur.

$$\text{Kondisyon sayısı} = \frac{\|\underline{h}\|}{\|\underline{h}_{hesap}\|} = \frac{676291.77}{676294.22} = 0.999996 \approx 1 \text{ olduğundan çözümü doğru kabul edebiliriz.}$$

¹ Bir $\underline{x} = [x_1 \ x_2 \ \dots \ x_n]$ vektörünün Öklid normu $\|\underline{x}\|$ ile gösterilir ve $\|\underline{x}\| = \sqrt{x_1^2 + x_2^2 + \dots + x_n^2}$ ile hesaplanır. $\underline{x}$ in hesapla belirlenmiş bir $\underline{x}_{hesap}$ vektörü varsa $\frac{\|\underline{x}\|}{\|\underline{x}_{hesap}\|}$ oranına kondisyon sayısı denir. Bu oran 1 e ne kadar yakınsa, $\underline{x}_{hesap}$ gerçek $\underline{x}$ vektörüne o denli yakındır.

Elemanların genel yer değiştirmeleri: Eleman düğümündeki genel yer değiştirme sistemin aynı noktasındaki yer değiştirmeye eşittir. Bak: Bölüm 6.1

$$\underline{u}^1 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ -1 \\ -2 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

$$\underline{u}^2 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ -1 \\ -2 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

$$\underline{u}^3 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 \\ -2 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

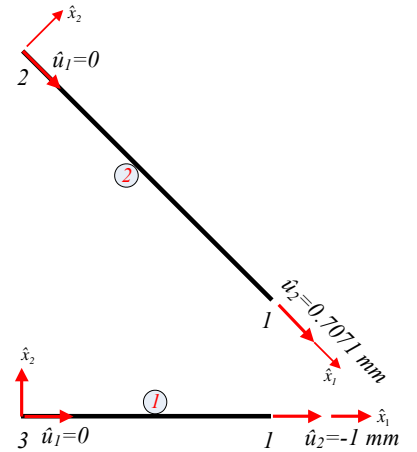
Elemanların yerel yer değiştirmeleri: $\hat{u}^i = T^i u^i$ Bak: 4.1 ve 4.1a

1. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ -1 \\ -2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ -1 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

2. Elemanda:

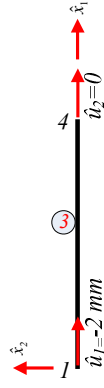
$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.7071 & -0.7071 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0.7071 & -0.7071 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ -1 \\ -2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0.7071 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

3. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \underbrace{\begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}}_{\underline{T}^1} \underbrace{\begin{bmatrix} -1 \\ -2 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}}_{\underline{u}^1} = \underbrace{\begin{bmatrix} -2 \\ 0 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{u}}^1} \text{ mm}$$

Eleman yerel kuvvetleri: $\hat{k}^i \hat{u}^i = \hat{s}^i$ Bak: 5.14 ve 5.14a

1. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = \underbrace{277088}_{\underline{\hat{k}}^1} \underbrace{\begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{k}}^1} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ -1 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{u}}^1} = \underbrace{\begin{bmatrix} 277088 \\ -277088 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{s}}^1} \text{ Newton}$$

2. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = \underbrace{195932.7}_{\underline{\hat{k}}^2} \underbrace{\begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{k}}^2} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ 0.7071 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{u}}^2} = \underbrace{\begin{bmatrix} -138544 \\ 138544 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{s}}^2} \text{ Newton}$$

SEM işaret kuralına göre

Klasik işaret kuralına göre

3. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = \underbrace{277088}_{\underline{\hat{k}}^3} \underbrace{\begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{k}}^3} \underbrace{\begin{bmatrix} -2 \\ -0 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{u}}^3} = \underbrace{\begin{bmatrix} -554176 \\ 554176 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{s}}^3} \text{ Newton}$$

Şekil değiştirme: $\underline{\varepsilon}^i = \underline{D}^i \underline{\hat{u}}^i$ Bak: 5.5 ve 5.6

1. Elemanda:

$$\varepsilon_{11} = \underbrace{\frac{1}{3000}}_{\underline{D}} \underbrace{\begin{bmatrix} -1 & 1 \end{bmatrix}}_{\underline{D}} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ -1 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{u}}} = -3.33 \cdot 10^{-4}$$

2. Elemanda:

$$\varepsilon_{11} = \underbrace{\frac{1}{4242.6}}_{\underline{D}} \underbrace{\begin{bmatrix} -1 & 1 \end{bmatrix}}_{\underline{D}} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ 0.7071 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{u}}} = 1.67 \cdot 10^{-4}$$

3. Elemanda:

$$\varepsilon_{11} = \underbrace{\frac{1}{3000}}_{\underline{D}} \underbrace{\begin{bmatrix} -1 & 1 \end{bmatrix}}_{\underline{D}} \underbrace{\begin{bmatrix} -2 \\ -0 \end{bmatrix}}_{\underline{\hat{u}}} = 6.67 \cdot 10^{-4}$$

Gerilme: $\underline{\sigma}^i = \underline{E}^i \underline{\varepsilon}^i$ Bak: 5.7 ve 5.7a

1. Elemanda:

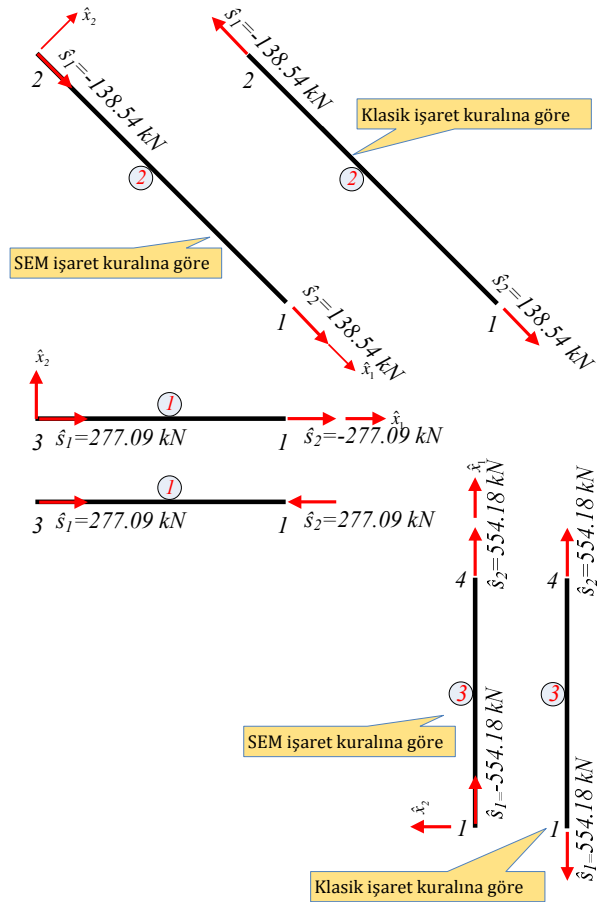
$$\sigma_{11} = -2.1 \cdot 10^5 \cdot 3.33 \cdot 10^{-4} = -69.93 \text{ N/mm}^2$$

2. Elemanda:

$$\sigma_{11} = 2.1 \cdot 10^5 \cdot 1.67 \cdot 10^{-4} = 35.07 \text{ N/mm}^2$$

3. Elemanda:

$$\sigma_{11} = 2.1 \cdot 10^5 \cdot 6.67 \cdot 10^{-4} = 140.07 \text{ N/mm}^2$$

Elemanların yer değiştirme fonksiyonları: Bak: 5.3

1. Elemanda:

$$\hat{u}(\hat{x}_1) = \underbrace{\begin{bmatrix} 1 - \frac{\hat{x}_1}{L} & \frac{\hat{x}_1}{L} \end{bmatrix}}_{\hat{q}(\hat{x}_1)} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ -1 \end{bmatrix}}_{\hat{u}} = -\frac{1}{L} \hat{x}_1$$

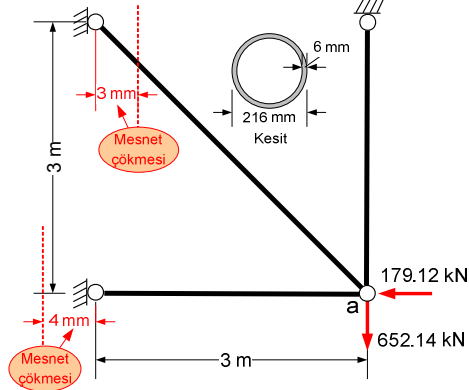
2. Elemanda:

$$\hat{u}(\hat{x}_1) = \underbrace{\begin{bmatrix} 1 - \frac{\hat{x}_1}{L} & \frac{\hat{x}_1}{L} \end{bmatrix}}_{\hat{q}(\hat{x}_1)} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ 0.7071 \end{bmatrix}}_{\hat{u}} = \frac{0.7071}{L} \hat{x}_1$$

3. Elemanda:

$$\hat{u}(\hat{x}_1) = \underbrace{\begin{bmatrix} 1 - \frac{\hat{x}_1}{L} & \frac{\hat{x}_1}{L} \end{bmatrix}}_{\hat{q}(\hat{x}_1)} \underbrace{\begin{bmatrix} -2 \\ 0 \end{bmatrix}}_{\hat{u}} = -2\left(1 - \frac{1}{L} \hat{x}_1\right)$$

7.2 Düzlem kafes sistem sayısal örneği 2

Şekil 7.2: Çözülmesi istenen düzlem kafes sistem

Şekil 7.2 deki kafes sistem elastisite modülü $2.1 \cdot 10^5 \text{ N/mm}^2$ olan çelik borulardan imal edilmiştir. a noktasındaki kuvvetlerden ve mesnet çökmelerinden oluşan:

- Düğümlemlerin yer değiştirmelerini
- Elemanların yerel uç kuvvetlerini
- Reaksiyonları

bulunuz. Yer değiştirmiş sistemi çiziniz.

Şekil 7.2 deki sistem ve düğüm yükleri şekil 7.1 deki ile aynıdır. Koordinat sistemi ve numaralandırma 7.1a daki gibi yapılırsa sistem rijitlik matrisi de aynı olacaktır. Tek fark mesnet koşullarıdır.

Sınır koşulları ve işlenmesi: $1'U_3=3$, $1'U_4=0$, $1'U_5=-4$, $1'U_6=0$, $1'U_7=0$, $1'U_8=0$ dir. 7.1 in 3. kolonu 3 ile, 5. kolonu -4 ile çarpılıp karşı tarafa atıldıktan sonra sınır koşulları işlenirse denge denklemleri Bak: Bölüm 6.4

	1	2	3	4								
1	375054	-97966	0	0	0	0	0	0	U_1	-179120	814454	-993574
	-97966	375054	0	0	0	0	0	0	U_2	-652140	293898	-946038
2	0	0	1	0	0	0	0	0	U_3	0	0	3
	0	0	0	1	0	0	0	0	U_4	0	0	0
3	0	0	0	0	1	0	0	0	U_5	0	0	-4
	0	0	0	0	0	1	0	0	U_6	0	0	0
4	0	0	0	0	0	0	1	0	U_7	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	1	U_8	0	0	0

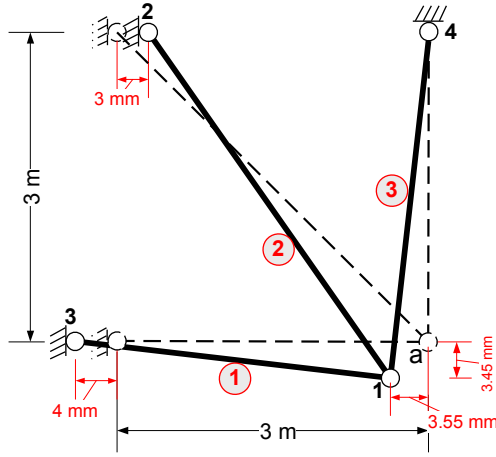
$\underbrace{\begin{bmatrix} K \end{bmatrix}}_{K} = \underbrace{\begin{bmatrix} U \end{bmatrix}}_{U} = \underbrace{\begin{bmatrix} -179120 \\ -652140 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}}_{3.3.kolon+(-4).5.kolon} = \underbrace{\begin{bmatrix} 814454 \\ 293898 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}}_{P}$

olur. GAUSS ile çözümünden:

$$\underline{U}^T = [-3.550240 \quad -3.449745 \quad 3 \quad 0 \quad -4 \quad 0 \quad 0 \quad 0]$$

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

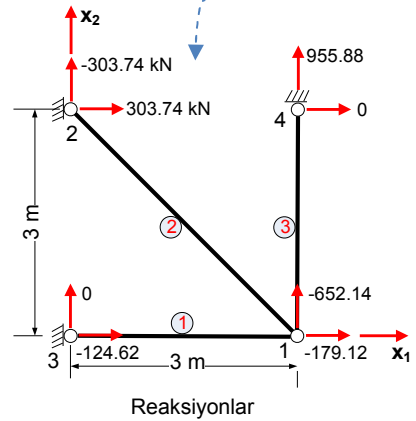
$$\underline{U} = \begin{bmatrix} 1 & -3.550240 \\ & -3.449745 \\ 2 & 3 \\ & -4 \\ 3 & 0 \\ & 0 \\ 4 & 0 \\ & 0 \end{bmatrix}$$

Şekil 7.2a: Yer değiştirmiş sistem

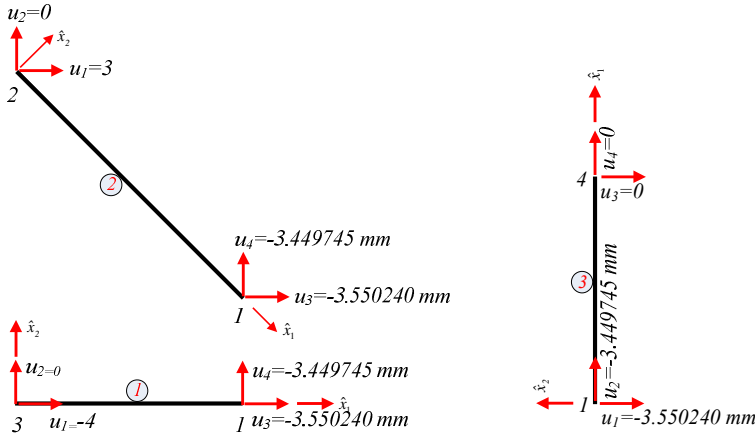
Denge kontrolü ve reaksiyonlar: $\underline{U}$ sistem yer değiştirme vektörü 7.1 de yerine konarak hesaplanan $\underline{P}_{hesap}$ vektörü hem reaksiyon kuvvetlerini verir hem de çözümün sağlığı hakkında fikir verir.

$$\begin{bmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ 1 & 375054 & -97966 & -97966 & 97966 & -277088 & 0 & 0 & 0 \\ & -97966 & 375054 & 97966 & -97966 & 0 & 0 & 0 & -277088 \\ 2 & -97966 & 97966 & 97966 & -97966 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ & 97966 & -97966 & -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 3 & -277088 & 0 & 0 & 0 & 277088 & 0 & 0 & 0 \\ & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 4 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ & 0 & -277088 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 277088 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -3.550240 \\ -3.449745 \\ 3 \\ 0 \\ -4 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -179120 \\ -652140 \\ 303743 \\ -303743 \\ -124623 \\ 0 \\ 0 \\ 955883 \end{bmatrix} \quad \text{Reaksiyonlar} \quad (7.2)$$

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

Elemanların genel yer değiştirmeleri: Eleman düğümündeki genel yer değiştirme sistemin aynı noktasındaki yer değiştirmeye eşittir. Bak: Bölüm 6.1

$$\underline{u}^1 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -4 \\ 0 \\ -3.550240 \\ -3.449745 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

$$\underline{u}^2 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 3 \\ 0 \\ -3.550240 \\ -3.449745 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

$$\underline{u}^3 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -3.550240 \\ -3.449745 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

Elemanların yerel yer değiştirmeleri: $\hat{u}^i = T^i u^i$ Bak: 4.1 ve 4.1a

1. Elemanda:

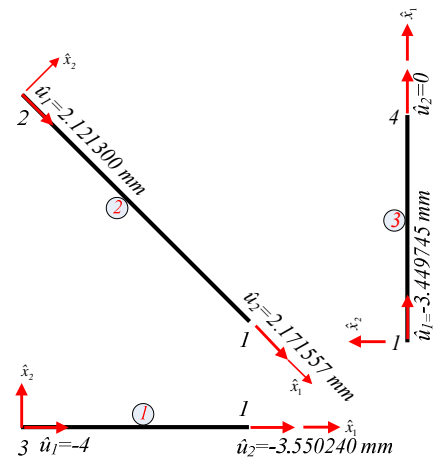
$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -4 \\ 0 \\ -3.550240 \\ -3.449745 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -4 \\ -3.550240 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

2. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.7071 & -0.7071 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0.7071 & -0.7071 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 3 \\ 0 \\ -3.550240 \\ -3.449745 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2.121300 \\ -0.071060 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

3. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -3.550240 \\ -3.449745 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -3.449745 \\ 0 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

Eleman yerel kuvvetleri: $\hat{k}^i \hat{u}^i = \hat{s}^i$ Bak: 5.14 ve 5.14a

1. Elemanda:

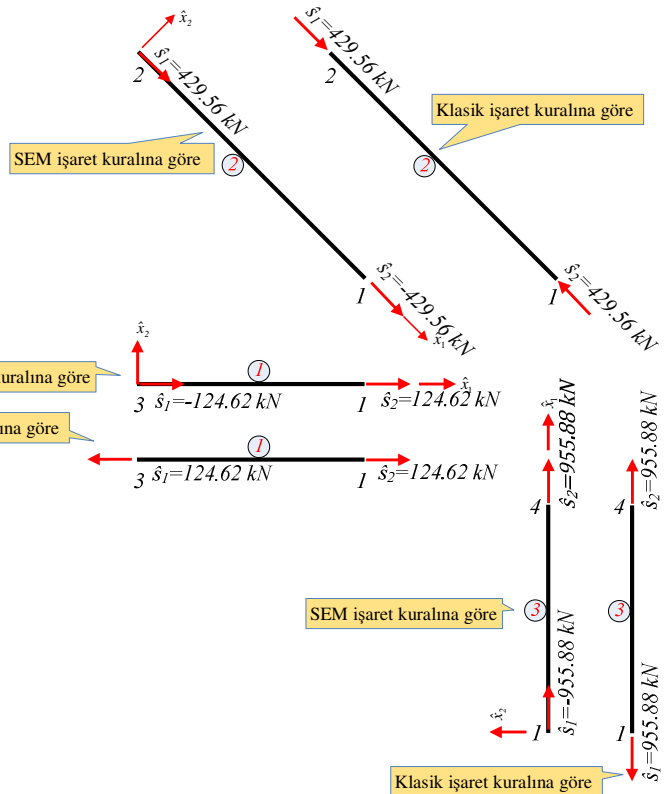
$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = 277088 \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -4 \\ -3.550240 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -124623 \\ 124623 \end{bmatrix} \text{ Newton}$$

2. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = 195932.7 \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2.121300 \\ -0.071060 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 429555 \\ -429555 \end{bmatrix} \text{ Newton}$$

3. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = 277088 \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -3.449745 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -955883 \\ 955883 \end{bmatrix} \text{ Newton}$$

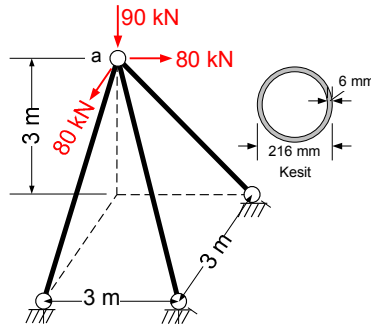
7. Kafe sistem sayısal örnekleri

7.3 Uzak kafe sistem sayısal örneği 1

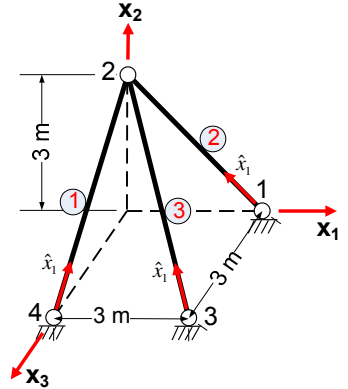
Şekil 7.3 deki kafe sistem elastisite modülü $2.1 \cdot 10^5 \text{ N/mm}^2$ olan çelik borulardan imal edilmiştir. a noktasındaki kuvvetlerinden oluşan:

- Düğümelerin yer değiştirmelerini
- Elemanların yerel uç kuvvetlerini
- Reaksiyonları

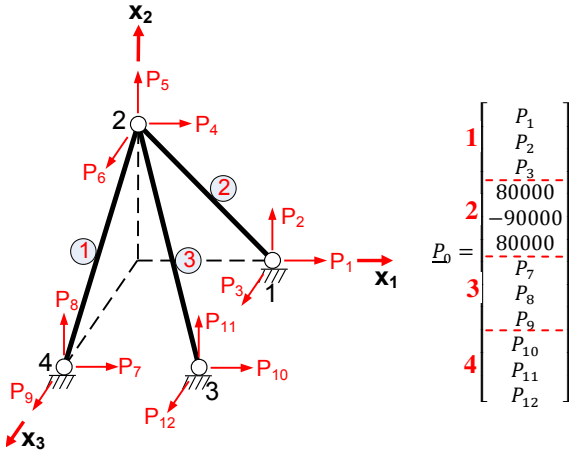
bulunuz.

Şekil 7.3: Çözülmesi istenen uzay kafe sistem

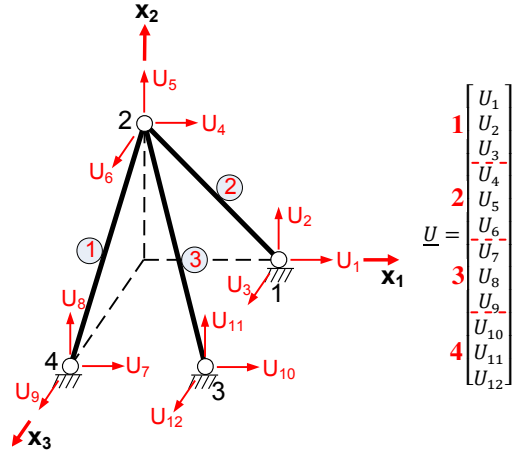

Şekil 7.3a: Koordinat sistemi ve numaralandırma

Şekil 7.3b: Sistem yükleri

$$\underline{P}_0 = \begin{bmatrix} P_1 \\ P_2 \\ P_3 \\ 80000 \\ P_4 \\ P_5 \\ P_6 \\ -90000 \\ P_7 \\ P_8 \\ P_9 \\ 80000 \\ P_{10} \\ P_{11} \\ P_{12} \end{bmatrix}$$

Şekil 7.3c: Sistem yer değiştirmeleri

Koordinat sistemleri şekil 7.3.a daki gibi olsun. Düğüm serbestlik derecesi 3, sistem serbestlik derecesi $3 \cdot 4 = 12$ dir. Şekil 7.3b de düğüm kuvvetleri, 7.3c de yer değiştirmeler görülmektedir¹.

El hesaplarında aşağıdaki eleman bilgilerinin hazırlanması kolaylık sağlar (birimler N ve mm cinsindedir):

Eleman	E	A	i ucu	j ucu	Koordinatlar		Δ_1	Δ_2	Δ_3	L	EA/L	$c_1 = \frac{\Delta_1}{L}$	$c_2 = \frac{\Delta_2}{L}$	$c_3 = \frac{\Delta_3}{L}$
					i	j								
1	$2.1 \cdot 10^5$	3958.4	4	2	0, 0, 3000	0, 3000, 0	0	3000	-3000	4242.6	195932.7	0	0.7071	-0.7071
2	$2.1 \cdot 10^5$	3958.4	1	2	3000, 0, 0	0, 3000, 0	-3000	3000	0	4242.6	195932.7	-0.7071	0.7071	0
3	$2.1 \cdot 10^5$	3958.4	3	2	3000, 0, 3000	0, 3000, 0	-3000	3000	-3000	4242.6	195932.7	-0.5773	0.5773	-0.5773

Elemanların genel rijitlik matrisleri: Bak: Bölüm 5.19

$$\underline{k}^1 = 195932.7 \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0.5 & -0.5 & 0 & -0.5 & 0.5 \\ 0 & -0.5 & 0.5 & 0 & 0.5 & -0.5 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -0.5 & 0.5 & 0 & 0.5 & -0.5 \\ 0 & 0.5 & -0.5 & 0 & -0.5 & 0.5 \end{bmatrix}$$

$$\underline{k}^2 = 195932.7 \begin{bmatrix} 0.5 & -0.5 & 0 & -0.5 & 0.5 & 0 \\ -0.5 & 0.5 & 0 & 0.5 & -0.5 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ -0.5 & 0.5 & 0 & 0.5 & -0.5 & 0 \\ 0.5 & -0.5 & 0 & -0.5 & 0.5 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

¹ Kuvvetlere ve yer değiştirmelere rastgele numara verilmez. Örneğin: 1.düğümdeki x_1, x_2, x_3 yönü kuvvetleri P_1, P_2, P_3 ; 2.düğümdeki x_1, x_2, x_3 yönü kuvvetleri $P_4, P_5, P_6, \dots$ sırasında numaralanmalıdır.

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

$$k^3 = 159975.4 \begin{bmatrix} 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 \\ -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 \\ 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 \\ -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 \\ 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 \\ -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 & -0.3333 & 0.3333 \end{bmatrix}$$

Sistemin denge denklemleri:

Bak: Bölüm 6.4

Gösterilmeyen terimler=0

$$\begin{bmatrix} 97966 & -97966 & -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ -97966 & 97966 & 151286 & -151286 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \\ 97966 & -97966 & -151286 & 249252 & -151286 & 53320 & -53320 & 53320 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 53320 & -151286 & 151286 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \\ -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \\ -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 97966 & -97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} U_1 \\ U_2 \\ U_3 \\ U_4 \\ U_5 \\ U_6 \\ U_7 \\ U_8 \\ U_9 \\ U_{10} \\ U_{11} \\ U_{12} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} P_1 \\ P_2 \\ P_2 \\ P_2 \\ 80000 \\ -90000 \\ 80000 \\ P_7 \\ P_8 \\ P_9 \\ P_{10} \\ P_{11} \\ P_{12} \end{bmatrix}$$

Sınır koşulları: $1'U_1=0$, $1'U_2=0$, $1'U_3=0$, $1'U_7=0$, $1'U_8=0$, $1'U_9=0$, $1'U_{10}=0$, $1'U_{11}=0$, $1'U_{12}=0$

Sınır koşulları işlenmiş denklemler sistemi ve çözümü:

Bak: Bölüm 6.6

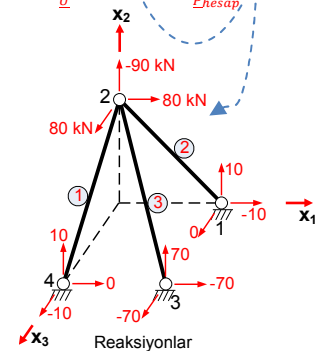
Gösterilmeyen terimler=0

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} U_1 \\ U_2 \\ U_3 \\ U_4 \\ U_5 \\ U_6 \\ U_7 \\ U_8 \\ U_9 \\ U_{10} \\ U_{11} \\ U_{12} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 80000 \\ -90000 \\ 80000 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} \xrightarrow{\text{GAUSS}} \underline{U} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

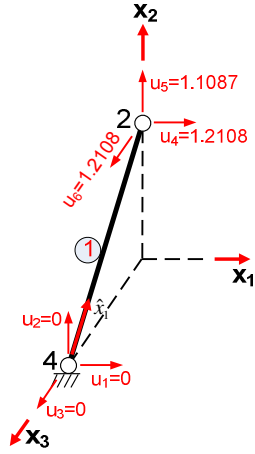
Denge kontrolü ve reaksiyonlar:

Gösterilmeyen terimler=0

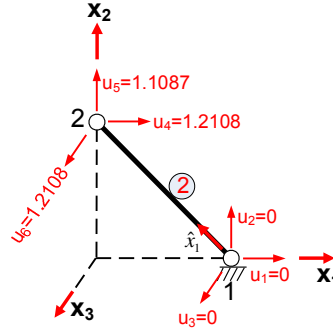
$$\begin{bmatrix} 97966 & -97966 & -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ -97966 & 97966 & 151286 & -151286 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \\ 97966 & -97966 & -151286 & 249252 & -151286 & 53320 & -53320 & 53320 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 53320 & -151286 & 151286 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \\ -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \\ -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & -53320 & 53320 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -97966 & 97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & 97966 & -97966 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 97966 & -97966 & 0 & 0 & 0 & 0 & -97966 & 97966 & 0 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -10002 \\ 10002 \\ 0 \\ 80006 \\ -90009 \\ 80006 \\ -70004 \\ 70004 \\ -70004 \\ 0 \\ 0 \\ 10002 \\ -10002 \end{bmatrix}$$

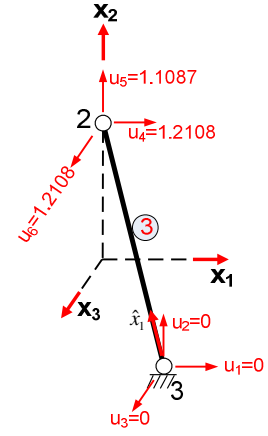
Elemanların genel yer değiştirmeleri:

$$\underline{u}^1 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \\ u_5 \\ u_6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

$$\underline{u}^2 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \\ u_5 \\ u_6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

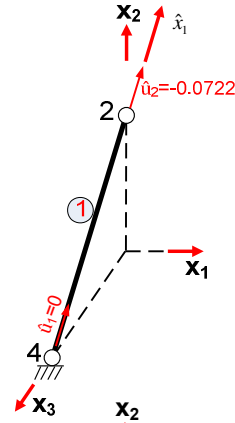

$$\underline{u}^3 = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \\ u_4 \\ u_5 \\ u_6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

Elemanların yerel yer değiştirmeleri: $\hat{u}^i = T^i u^i$ Bak: 4.4

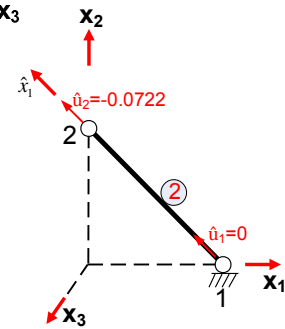
1. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0.7071 & -0.7071 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0.7071 & -0.7071 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ -0.0722 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

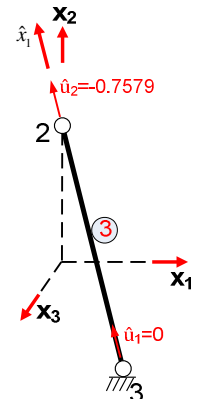
2. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -0.7071 & 0.7071 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & -0.7071 & 0.7071 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ -0.0722 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

3. Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{u}_1 \\ \hat{u}_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -0.5773 & 0.5773 & -0.5773 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & -0.5773 & 0.5773 & -0.5773 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1.2108 \\ 1.1087 \\ 1.2108 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ -0.7579 \end{bmatrix} \text{ mm}$$

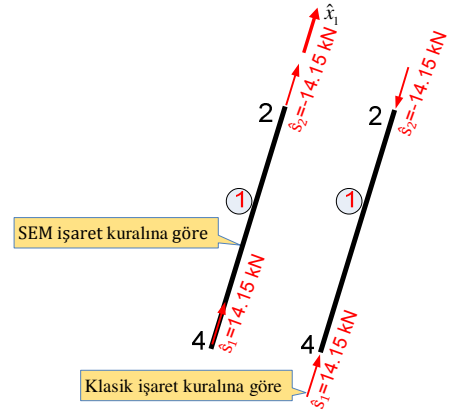

7. Kafes sistem sayısal örnekleri

Eleman yerel kuvvetleri: $\hat{k}^i \hat{u}^i = \hat{s}^i$ Bak: 5.14 ve 5.14a

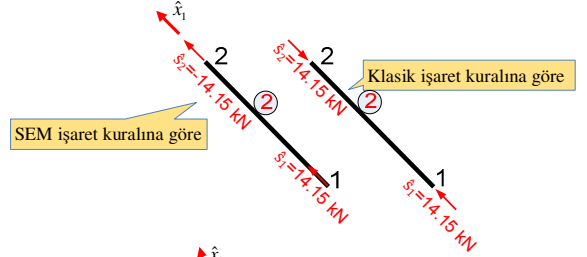
1.Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = \underbrace{195932.7}_{\hat{k}^1} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ -0.0722 \end{bmatrix}}_{\hat{u}^1} = \underbrace{\begin{bmatrix} 14146 \\ -14146 \end{bmatrix}}_{\hat{s}^1} \text{ Newton}$$

2.Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = \underbrace{195932.7}_{\hat{k}^2} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ -0.0722 \end{bmatrix}}_{\hat{u}^2} = \underbrace{\begin{bmatrix} 14146 \\ -14146 \end{bmatrix}}_{\hat{s}^2} \text{ Newton}$$

3.Elemanda:

$$\begin{bmatrix} \hat{s}_1 \\ \hat{s}_2 \end{bmatrix} = \underbrace{159975.4}_{\hat{k}^3} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \underbrace{\begin{bmatrix} 0 \\ -0.7579 \end{bmatrix}}_{\hat{u}^3} = \underbrace{\begin{bmatrix} 121245 \\ -121245 \end{bmatrix}}_{\hat{s}^3} \text{ Newton}$$

